

ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ 2020-2021

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΙΑΕ 152 ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

Οι Περσικοί πόλεμοι (490-479 π.Χ.) αποτελούν το μεταίχμιο από την αρχαϊκή στην κλασική εποχή. Στο μάθημα εξετάζονται: α) οι συγκυρίες που οδήγησαν στην ελληνο-περσική αντιπαράθεση και η σχέση των Ελλήνων με την περσική αυτοκρατορία (η επέκταση της περσικής αυτοκρατορίας και η Ιωνική επανάσταση), β) οι μεγάλες στρατιωτικές και ναυτικές μάχες από τον Μαραθώνα έως τη Μυκάλη, καθώς και γ) η σημασία της έκβασης των πολέμων για τις ενδο-ελληνικές σχέσεις και για τον τρόπο με τον οποίο οι Έλληνες επαναπροσδιόρισαν τη θέση τους και την ταυτότητά τους στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου.

Το μάθημα στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με την πρώιμη κλασική περίοδο και τη συγκρότηση του συστήματος αξιών των ελληνικών κοινωνιών της περιόδου. Μέσα από τις πολιτικές και στρατιωτικές εξελίξεις αναλύονται βασικές έννοιες (π.χ. ελευθερία) και θεσμοί (π.χ. πανελλήνια συμμαχία), έτσι όπως αυτές παρουσιάζονται στις πρωτογενείς πηγές (κειμένα και αρχαιολογικά κατάλοιπα). Επίσης προσεγγίζεται η οπτική γωνία της Περσικής Αυτοκρατορίας, καθώς και οι αντιλήψεις και νοσηματοδοτήσεις των Ελλήνων για τους «βαρβάρους». Έμφαση δίνεται στην προσέγγιση όχι μόνο των ιστορικών, αλλά και των ιστοριογραφικών προβλημάτων που σχετίζονται με τα παραπάνω θέματα, καθώς και στην πρόσληψή τους από τους μεταγενέστερους.

Διάγραμμα μαθημάτων

I. Εισαγωγικά: Έλληνες και Πέρσες στην Αρχαιότητα. Η θέση των Περσικών Πολέμων στη νεότερη και σύγχρονη ιστοριογραφία και τη στρατιωτική ιστορία.

II. Τα «Μηδικά» και οι ιστορικές πηγές

III. Η παρουσία των Ελλήνων στη Μ. Ασία

IV. Η κατάσταση στην κυρίως Ελλάδα στο τέλος 6ου/αρχές 5ου αι.

V. Η Αχαιμενιδική αυτοκρατορία: Χώρος, πρόσωπα, θεσμοί

VI. Η Ιωνική επανάσταση (499-492)

VII. Ο Πρώτος Μηδικός Πόλεμος (490)

VIII. Ο «Μεσοπόλεμος» των προετοιμασιών (490-480)

IX. Ο Δεύτερος Μηδικός Πόλεμος (480-479)

X. Τα αποτελέσματα της αντιπαράθεσης στην πολιτική, κοινωνία, οικονομία, πολιτισμό

XI. Η ανάμνηση των πολέμων στις επόμενες γενιές και οι ιστοριογραφικές αντιπαράθεσεις για τους Περσικούς Πολέμους στην Αρχαιότητα και αργότερα.

XII. Ο Μ. Αλέξανδρος και οι Περσικοί Πόλεμοι.

XIII. Ο Μαραθώνας, οι Θερμοπύλες, η Σαλαμίνα και οι Πλαταιές ως «τόποι μνήμης» για την ελληνική ιστορία.

ΙΑΕ 159 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Το μάθημα προσεγγίζει το θέμα της γεωγραφίας και της εθνογραφίας σε σχέση με την πολιτική και ιστορική πραγματικότητα. Μελετάται ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτός ο δημόσιος και ιδιωτικός χώρος και η επικράτεια μιας κρατικής οντότητας.

Εξετάζεται η ανάπτυξη του εθνογραφικού λόγου στο πλαίσιο της αρχαίας πόλεως και ειδικότερα της δημοκρατικής κατά τον 5^ο αι. μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα. Κατόπιν, στον χώρο των ελληνιστικών βασιλείων και τέλος της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Επιχειρείται μια διαχρονική ανίχνευση του είδους αυτού που σχετίζεται με την γεωγραφία και τονίζονται οι κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις αυτής της εξέλιξης. Επίσης, εξετάζεται ο τρόπος εργαλειοποίησης αυτών των αφηγήσεων κατά τον 19^ο και 20 αιώνα σε ένα αποικιοκρατικό και μετα-αποικιοκρατικό λόγο.

Διάγραμμα μαθημάτων:

1. Πηγες και μεθοδοι
2. Οι πρώτες αναπαραστάσεις του χώρου και η πόλις. 3. Δίκτυα κατοίκησης, άμυνας και συναλλαγών.
4. Ομηρική γεωγραφία και Ησίοδος
5. Η εμφάνιση των χαρτών
6. Η χρήση των χαρτών και ο πόλεμος
7. Χώρος, γεωγραφία και εθνογραφία στον Ηρόδοτο.
8. Η Αθήνα και η «αυτοκρατορία» της.
9. Η συστηματοποίηση της γεωγραφικής και εθνογραφικής έρευνας και ο ελληνιστικός κόσμος.
10. Χαρτογραφία και Αστρονομία: Ερατοσθένης
11. Γεωγραφία και ιστορία κατά την πρώιμη ρωμαϊκή αυτοκρατορία: Στράβων
12. Η ρωμαϊκή αυτοκρατορία και η αναπαράσταση του χώρου: Κλάυδιος Πτολεμαίος και Παυσανίας ο Περιηγητής.
13. Η πρόσληψη του γεωγραφικού και εθνογραφικού λόγου των αρχαίων από τους μεταγενεστερους.

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΙΑΕ 112 ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΩΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η περίοδος από το τέλος του 5ου ως το τέλος του 1ου αι. π.Χ. Εξετάζονται οι αλλαγές που επέφερε ο Πελοποννησιακός Πόλεμος στην πολιτική, την κοινωνία και τον πολιτισμό των ελληνικών πόλεων κατά τη διάρκεια του 4ου αι., καθώς και η εμφάνιση νέων πρωταγωνιστών, όπως η Μακεδονία. Παρουσιάζεται η συμβολή των βασιλέων της Μακεδονίας στη δημιουργία της ελληνιστικής οικουμένης και αναλύονται βασιικές πολιτειακές και κοινωνικές δομές των ελληνιστικών βασιλείων (Αντιγονιδών, Σελευκιδών, Πτολεμαίων και Ατταλιδών). Η παρουσίαση ολοκληρώνεται με τον ρόλο της Ρώμης στα ελληνικά πράγματα και την υποταγή του ελληνικού κόσμου στη νέα κοσμοκρατία.

Διάγραμμα μαθημάτων:

1. Εισαγωγή στην ύστερη κλασική και ελληνιστική περίοδο (4 -1 αι. π.Χ.). Πηγές της Ιστορίας των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων.
2. Τα αποτελέσματα του Πελοποννησιακού Πολέμου και η ηγεμονία της Σπάρτης (404-371 π.Χ.). Ο Βοιωτικός ή Κορινθιακός πόλεμος (395 π.Χ.) και η ειρήνη του Βασιλέως (387/6 π.Χ.)
3. Η Β' Αθηναϊκή συμμαχία (379/8 π.Χ.) και η ηγεμονία της Θήβας (371-362 π.Χ.).
4. Οι Έλληνες της περιφέρειας. Η κρίση της πόλης-κράτους & η πανελλήνια ιδέα.

5. Η ηγεμονία της Μακεδονίας και ο Φίλιππος.
 6. Η εκστρατεία και το έργο του Αλεξάνδρου.
 7. Τα ελληνιστικά βασίλεια I: Η Μακεδονία.
 8. Τα ελληνιστικά βασίλεια II: Η Πτολεμαϊκή Αίγυπτος
 9. Τα ελληνιστικά βασίλεια III: Οι Σελευκίδες
 10. Βασικές δομές των ελληνιστικών βασιλείων.
 11. Οι ελληνικές πόλεις και οι Συμπολιτείες κατά τον 3^ο και 2^ο αι. π.Χ.
 12. Η αντιπαράθεση με τη Ρώμη.
 13. Πολιτισμός, κοινωνία και θρησκεία κατά την ελληνιστική περίοδο. Περιεχόμενο της έννοιας «Ελληνισμός».
- Στα πλαίσια του μαθήματος οργανώνεται εκπαιδευτική εκδρομή.

ΙΑΕ 160 Η ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Οι κατακτήσεις του Μ. Αλεξάνδρου άλλαξαν ριζικά τη γεωπολιτική κατάσταση της Ανατολικής Μεσογείου και έφεραν αλλαγές στους πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς. Στο μάθημα εξετάζονται οι επιπτώσεις της κατάκτησης στην ευρύτερη Ασία και την Αίγυπτο, έναν χώρο που διακρινόταν για την πολυμορφία του και που συχνά αποτελέσε το θεατρώ των συγκρούσεων μεταξύ των Διαδόχων και των Επιγόνων του Αλεξάνδρου. Αναλύεται η θέση των ελληνικών πόλεων (π.χ. της Αλεξάνδρειας, της Περγάμου, της Αντιόχειας, της Βαβυλώνας) στη νέα πραγματικότητα, η δημιουργία των ελληνιστικών βασιλείων της περιοχής (ιδ. των Σελευκιδών και των Πτολεμαίων), καθώς και η θέση των γηγενών πληθυσμών (ιδ. της Μεσοποταμίας, της Βακτριανής και της ΒΔ Ινδίας). Η προσέγγιση γίνεται με τη βοήθεια φιλολογικών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών. Έμφαση δίνεται σε μεθοδολογικά ζητήματα που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η ιστορική έρευνα, καθώς και στην ανάλυση αντιπροσωπευτικών γραμματικών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών της περιόδου που αφορούν την Ανατολή.

Διαγράμματα μαθημάτων:

1. Εισαγωγή. Ο χώρος της «Ανατολής» και οι ενότητές του. Η πληθυσμιακή σύνθεση.
2. Η ελληνιστική εποχή: ιστορικά και ιστοριογραφικά προβλήματα.
3. Χρονικές ενότητες: Πριν τον Αλέξανδρο και μέχρι το 323 π.Χ.
4. Μετά τον Αλέξανδρο μέχρι το 281 π.Χ.
5. Μέχρι την Απάμεια (188 π.Χ.)
6. Μέχρι την καταλυση του Σελευκιδικού βασιλείου (64 π.Χ.)
7. Μέχρι την τελική ρωμαϊκή κατάκτηση (31 π.Χ.)
8. Θεματικές προσεγγίσεις: Πολιτικές δομές και θεσμοί
9. Ο τρόπος άσκησης του βασιλικού ελέγχου στην επικράτεια
10. Οικονομία και εμπορικές ανταλλαγές
11. Οι σχέσεις μεταξύ τοπικών κοινοτήτων και βασιλικής εξουσίας
12. Η θρησκεία και ο ρόλος των τοπικών ιερών
13. Πολιτισμικές όψεις: Αρχαιότητα και «Οριενταλισμός».